

กรมพลศึกษา

เอกสารองค์ความรู้
เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ
และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษาเขตชนบท

สำนักนันทนาการ
กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

คำนำ

ตามที่กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา ประจำอำเภอและจังหวัดทั่วประเทศ รวม ๙๕๔ แห่ง เพื่อพัฒนาการดำเนินงาน ของศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัด กรมพลศึกษา และการค้นหาแนวทางในการจัดกิจกรรมในอนาคต กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จึงได้ดำเนินศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหาร จัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัด กรมพลศึกษา โดยมอบหมายให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเป็นที่ปรึกษา โครงการวิจัยดังกล่าว ผลการวิจัยได้นำมาซึ่งองค์ความรู้เรื่องรูปแบบการบริหาร จัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัด กรมพลศึกษาเขตชนบท ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อเจ้าหน้าที่พลศึกษา ที่ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัด กรมพลศึกษา รวมถึงผู้สนใจ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากิจกรรมนันทนาการ ที่สอดคล้องตามความต้องการของประชาชนต่อไป

กรมพลศึกษา
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

จากสภาวะการณ์ตลอดช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยตกอยู่ภายใต้ปัญหา รุมเร้ามากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองซึ่งคนไทย ต้องประสบกับความทุกข์ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตตกต่ำ ดังนั้นการพัฒนาประเทศ จึงหยุดชะงักตามไปด้วย แต่ภายหลังจากการที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้ามาปกครองประเทศเป็นการชั่วคราว ด้วยนโยบายคืนความสุขให้แก่ประชาชนทำให้ประเทศไทย คุณภาพชีวิตของคนไทยเริ่ม จะฟื้นตัวดีขึ้นตามลำดับ เมื่อ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ (คสช.) ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทำให้เริ่มมีทิศทางในการพัฒนาประเทศที่ชัดเจนขึ้นโดยจะเห็นได้จากคำแถลงนโยบาย ของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา ในข้อที่ ๕ การยกระดับ คุณภาพบริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพของประชาชน ซึ่งนับว่าคุณภาพชีวิตของ ประชาชนจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศต่อไป (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๕๗)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ถือเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักใน การส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การกีฬา การศึกษา ด้านกีฬา นันทนาการจึงได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมและพัฒนากีฬาเพื่อประชาชน ขั้นพื้นฐาน กีฬาเพื่อมวลชน นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาเพื่อให้เยาวชน และประชาชนมีสุขภาพ และพละกำลังที่แข็งแรง (กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา, ๒๕๕๕) ได้มอบหมายให้กรมพลศึกษากำหนดแผนปฏิบัติการ ๔ ปี พ.ศ.๒ ๕๕๕-๒๕๕๘ ในการดำเนินโครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา สำหรับใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน และเพื่อเป็น เครื่องมือช่วยทางการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาของกรมพลศึกษา

จากการสำรวจข้อมูลพบว่า ปัจจุบัน ศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และ วิทยาศาสตร์การกีฬา มีจำนวนทั้งสิ้น ๙๕๔ ศูนย์ทั่วประเทศ แบ่งเป็น

๑. ศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาประจำอำเภอ จำนวน ๘๗๘ แห่ง
๒. ศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาประจำจังหวัด จำนวน ๗๖ แห่ง

ในแต่ละศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา มีเจ้าหน้าที่พลศึกษาประจำจังหวัดและอำเภอ เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบดำเนินการ และประสานงานเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากิจกรรมกีฬา นันทนาการ และงานด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา พบว่ามีแผนการดำเนินงานโครงการประจำปี ได้แก่ การดำเนินงานโครงการที่กรมพลศึกษาจัดสรรงบประมาณให้ เช่น โครงการมหกรรมกีฬาเพื่อมวลชน “ชาเลนจ์เดย์” โครงการร่อนนี้มีนันทนาการเพื่อลูกกรัก โครงการรวมพลคนรักแอโรบิก ๑๒ สิงหา มหาราชนี เป็นต้น การเผยแพร่ความรู้ทางด้านกีฬานันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา การส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชน เล่นกีฬา ออกกำลังกาย และร่วมกิจกรรมนันทนาการ การประสานงานกับสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการแข่งขันกีฬานักเรียนระดับอำเภอหรือจังหวัด การจัดทำทะเบียนประวัติ ผู้ฝึกสอนกีฬา ผู้ตัดสินกีฬา ผู้นำกิจกรรมนันทนาการ และผู้บริหารกีฬา/นันทนาการ การจัดทำทะเบียนข้อมูลสถานการกีฬาและสนามกีฬา การจัดเก็บและทำทะเบียนสถิติ จำนวนเด็ก เยาวชน ที่ออกกำลังกายและเล่นกีฬา อย่างสม่ำเสมอ แยกตามเพศ กลุ่มอายุ และชนิดกีฬาหรือกิจกรรมกีฬาในพื้นที่ และการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๑ ผลการดำเนินงานตามที่สำนักงานพัฒนาการกีฬา และนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดสรรงบประมาณให้เจ้าหน้าที่กีฬาและนันทนาการทุกอำเภอ เช่น ในจังหวัดระยอง ได้จัดสรรงบประมาณให้กับ ๘ อำเภอ อำเภอละ ๒๐,๐๐๐ บาท (สองหมื่นบาทถ้วน) เพื่อดำเนินงานโครงการนันทนาการสร้างสรรค์คุณภาพชีวิต ผลการดำเนินการงานโครงการดังกล่าวได้เสร็จสิ้นเรียบร้อย เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทุกประการ โดยผลการดำเนินการเป็นที่น่าพอใจ สามารถทำให้นักเรียน นักศึกษา เยาวชน ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการมีผู้เข้าร่วมโครงการทั้ง ๘ อำเภอ รวมทั้งสิ้นจำนวน ๙,๙๘๓ คน

นอกจากนี้ จากรายงานการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ และกีฬานันทนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬาของจังหวัด/อำเภอ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ ระบุว่ามีการดำเนินงานใน ๒ ลักษณะ ได้แก่

๑. ดำเนินงานตามโครงการที่กรมพลศึกษาจัดสรรงบประมาณได้คือการนำนักกีฬาเข้าร่วม การแข่งขันกีฬานักเรียน นักศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๔ ณ จังหวัดแพร่ โครงการมหกรรมกีฬาเพื่อมวลชน “แชลเลนจ์เดย์” โครงการส่งเสริมพลศึกษา

กีฬา และนันทนาการสุขภาพ โครงการจัดการแข่งขันฟุตบอลเยาวชนและประชาชน โครงการร่อนนี้มีนันทนาการเพื่อลูกรัก และโครงการรวมพลคนรักแอโรบิค ๑๒ สิงหา มหาราชนี

๒. ดำเนินงานด้านการส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนและประชาชนเล่นกีฬา ออกกำลังกาย และจัดกิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ ประสานงานการจัดกิจกรรม วันเด็กแห่งชาติ ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ อำเภอที่รับผิดชอบเล่นกีฬาและออกกำลังกาย และร่วมกิจกรรมนันทนาการเผยแพร่ความรู้ทางด้านกีฬา นันทนาการ ออกกำลังกาย และวิทยาศาสตร์การกีฬาในพื้นที่ อำเภอที่ปฏิบัติงาน งานบริการทดสอบสมรรถภาพทางกายกับประชาชน บุคลากรของ หน่วยงานและสถานศึกษา การให้ความรู้เรื่องประโยชน์ และวิธีการออกกำลังกาย ที่ถูกต้อง การจัดทำทะเบียนสถานการกีฬา และสนามกีฬาทุกชนิด จัดทำทะเบียน ประวัติผู้ฝึกสอนกีฬา ผู้ตัดสินกีฬา ผู้นำกิจกรรมนันทนาการ และผู้บริหารกิจกรรม นันทนาการภายในอำเภอ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านออกกำลังกาย กีฬา นันทนาการที่จัดโดยภาคีเครือข่ายอื่นๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ เช่น ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา (สถาบันพัฒนา บุคลากรการพลศึกษาและการกีฬา, ๒๕๕๗)

เมื่อประเมินภาพรวมของการดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา พบว่าสามารถดำเนินการได้ระดับหนึ่ง เป็นไปในลักษณะ ฝ่ายรองรับนโยบายจากส่วนกลางเท่านั้น ทั้งที่เป็นหน่วยงานที่กระจายทั่วประเทศ และเข้าถึงประชาชนจำนวนมาก ดังนั้น หากศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาได้รับการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพียงพอจะสามารถ เป็นหน่วยงานงานที่สำคัญในการผลักดันนโยบายส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคของ ประชาชน อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาศักยภาพของศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นจำเป็นต้องมีข้อมูลที่เพียงพอใน การวางแผนในการบริหารจัดการภายในศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และ วิทยาศาสตร์การกีฬา และการจัดบริการกิจกรรมและบริการต่างๆ ที่สอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชนที่มีความแตกต่างทั้งบริบทในด้านพื้นที่และวัฒนธรรม

ดังนั้น ประเด็นการศึกษาเพื่อค้นหารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา จำเป็นต้องวิเคราะห์จากข้อมูลหลัก ๒ ส่วน ได้แก่

๑. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องของผู้ใช้บริการ ได้แก่ พฤติกรรม ความต้องการ และความคาดหวังในกิจกรรมนั้นหนนาการต่อศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา

๒. ผลการประเมินศักยภาพและความพร้อมของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา

ซึ่งผลที่คาดว่าจะได้รับจะทำให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรม ตลอดจนได้ต้นแบบแนวทางการบริการ จัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้การจัดสรรเงินงบประมาณจากส่วนกลางไปยังส่วนภูมิภาคเป็นไปอย่างคุ้มค่าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแผนงานรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา เขตชนบท เพื่อให้ครอบคลุมการทำงาน คณะวิจัยจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์หลัก ๓ ข้อ ดังนี้

๑. เพื่อวิจัยเรื่อง พฤติกรรม ความต้องการ และความคาดหวังเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

๒. เพื่อวิจัยเรื่อง ประเมินศักยภาพและความพร้อมของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

๓. เพื่อวิจัย และจัดทำรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษาเขตชนบท

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการวิจัยของแผนงานวิจัยเป็นการสังเคราะห์ผลการวิจัยจากโครงการย่อยทั้ง ๒ โครงการดั่งนั้น แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงเป็นไปตามแนวคิด ทฤษฎี จากการทบทวนวรรณกรรมของโครงการย่อยแต่ละโครงการ (โปรดดูรายละเอียดในโครงการย่อย) ซึ่งประมวลเป็นแนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญ ดังนี้

๑. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนันทนาการ
๒. นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการพัฒนานันทนาการของประเทศไทย
๓. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวัง
๔. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพ
๕. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
๖. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยเรื่อง แผนงานรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา ได้ดังนี้

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในส่วนของแผนงานวิจัยใช้กลไกการประชุมร่วมกันกับนักวิจัยในทุกโครงการย่อย โดยเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อติดตามโครงการวิจัยย่อยทั้ง ๔ โครงการ และร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการของโครงการวิจัยย่อยเป็นไปตามแผนการดำเนินการที่กำหนดไว้ ซึ่งรูปแบบของวิธีการดำเนินการวิจัยของโครงการย่อยทั้ง ๔ โครงการ เป็นการวิจัยในรูปแบบผสมผสานและการวิจัยเชิงพัฒนา

ขอบเขตการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัย เชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา ดังต่อไปนี้

๑.๑ วิจัยเรื่องพฤติกรรม ความต้องการ และความคาดหวังเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ ของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา มีขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

๑) พฤติกรรม ความต้องการ และความคาดหวังเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ ของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

๒) วิเคราะห์หาค่าประกอบในการจัดกิจกรรมนันทนาการตามความต้องการของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

๓) กรอบแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการของศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

๑.๒ วิจัยเรื่องประเมินศักยภาพและความพร้อมของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา มีขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

๑) สภาพทั่วไปในการจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา ๓ ด้าน ได้แก่

(๑) ข้อมูลพื้นฐานและบริบทของศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้แก่ ที่ตั้ง และบริบทใกล้เคียง

(๒) สภาพแวดล้อม ได้แก่ อาคารที่ทำการ การจัดป้าย ประชาสัมพันธ์

(๓) ข้อมูลด้านกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้แก่ กิจกรรม ที่ดำเนินการ ประเภท จำนวน และผลการจัดกิจกรรม

๒) ศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา ๑๐ ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวก ด้านการเงินและงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ การวางแผน การจัดการ การจัดการตัวบุคคลในองค์การ การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ

๑.๓ การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา มีขอบเขตของการศึกษาดังนี้

๑) การวิเคราะห์กรอบแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการของศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

๒) ระดับศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา

๓) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

๒. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

๒.๑ เพื่อวิจัยเรื่อง พฤติกรรม ความต้องการ และความคาดหวังเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา ประจำจังหวัด จำนวน ๗๖ แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การเก็บข้อมูลจากประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา ประจำจังหวัด จำนวน ๖๔ แห่ง คำนวณจำนวนจังหวัดจากรางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, ๑๙๗๐ อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, ๒๕๔๓)

แบ่งตามภูมิภาค ๔ ภูมิภาค กระจายเก็บข้อมูลในแต่ละภูมิภาคให้ได้ภูมิภาคละ ๔๐๐ คน ได้แก่

- ๑) ภาคเหนือ มีทั้งหมด ๑๗ จังหวัด เก็บข้อมูลจาก ๑๔ จังหวัด
 - ๒) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งหมด ๒๐ จังหวัด เก็บข้อมูลจาก ๑๗ จังหวัด
 - ๓) ภาคกลาง มีทั้งหมด ๒๕ จังหวัด เก็บข้อมูลจาก ๒๑ จังหวัด
 - ๔) ภาคใต้ มีทั้งหมด ๑๔ จังหวัด เก็บข้อมูลจาก ๑๒ จังหวัด
- รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ๑,๖๐๐ คน

๒.๒ เพื่อวิจัยเรื่อง ประเมินศักยภาพและความพร้อมของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เจ้าหน้าที่พลศึกษาประจำศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษาประจำอำเภอ/จังหวัด จำนวนทั้งสิ้น ๙๕๔ คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาคาโระยามาเน่ (Yamane, ๑๙๗๓)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๓๑๐ คน

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเจ้าหน้าที่พลศึกษาประจำสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา จำนวน ๑๐ คน

๒.๓ เพื่อวิจัยและจัดทำรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา จำนวน ๑๐ คน

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในเขตพื้นที่ที่มีศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษาประจำอำเภอ และประจำจังหวัด จำนวน ๙๕๔ แห่ง ทั่วประเทศ

๔. ขอบเขตด้านเวลา

ภายใน ๒๔๐ วัน

นิยามศัพท์

เจ้าหน้าที่พลศึกษา หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา อยู่ประจำอำเภอ และ/หรือ จังหวัด

ศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา หมายถึง สถานที่หรือหน่วยงานจัดตั้งภายใต้สังกัดกรมพลศึกษาประกอบด้วยเจ้าหน้าที่พลศึกษา ๑ คนอยู่ประจำอำเภอ และ/หรือจังหวัด เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในท้องถิ่นนั้น จำนวนรวมทั้งสิ้น ๙๕๔ แห่งทั่วประเทศ

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในระดับนโยบายในการวางแผนการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาที่มีอยู่เดิม และศูนย์การเรียนรู้ฯ ใหม่ที่จะเกิดขึ้นอย่างมีเป็นรูปแบบธรรม

๒. ได้หลักสูตรคู่มือบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในทำงานให้สนองนโยบายที่กำหนดไว้

๓. ผลกระทบจากผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น คือ บุคลากรที่ประจำศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาได้เกิดการตื่นตัวและตระหนักในหน้าที่ในการเป็นหน่วยส่งเสริมสุขภาพเชิงรุกที่สำคัญของประเทศ

๔. ได้รูปแบบที่สามารถนำมาพัฒนาศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์ การกีฬาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

ประเด็นข้อค้นพบสำคัญที่เกี่ยวกับ รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

การนำเสนอข้อค้นพบของแผนงานวิจัย จะได้นำเสนอตามวัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย ซึ่งได้กำหนดไว้ดังนี้

๑. เพื่อวิจัยเรื่อง พฤติกรรม ความต้องการ และความคาดหวังเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

๒. เพื่อวิจัยเรื่อง ประเมินศักยภาพและความพร้อมของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา
รายละเอียดดังนี้

ประเด็นที่ ๑

พฤติกรรมด้านนันทนาการของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ฯ

จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา ได้แก่ ความถี่ในการเข้าใช้บริการ ระยะเวลาในการเข้าใช้บริการ พบว่า

๑. ประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๒๐-๓๙ ปี สถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่า

๒. พฤติกรรมในการใช้บริการประชาชนส่วนใหญ่ใช้บริการ เดือนละ ๑ ครั้ง ครั้งละ ๓๐-๖๐ นาที ซึ่งถือว่าประชาชนมีพฤติกรรมการใช้บริการที่ค่อนข้างน้อย และไม่สอดคล้องกับหลักการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

ประเด็นที่ ๒
ความต้องการเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการของประชาชนที่ใช้บริการ
ศูนย์การเรียนรู้ฯ

จากการศึกษาความต้องการเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา ได้แก่ ความถี่ในการเข้าใช้บริการ ระยะเวลาในการเข้าใช้บริการ ประกอบด้วย ๑๑ ข้อ ดังนี้

๑. ประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา **มีความต้องการกิจกรรมนันทนาการ ๑๑ ประเภทอยู่ในระดับมาก**

๒. ประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา **มีความต้องการกิจกรรมนันทนาการเรียงอันดับ ๓ อันดับแรก ได้แก่ เกมและกีฬา มากที่สุด รองลงมาคือกิจกรรมทางสังคม และกิจกรรมพิเศษตามเทศกาลต่าง ๆ**

ประเด็นที่ ๓
ความคาดหวังเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการของประชาชนที่ใช้บริการ
ศูนย์การเรียนรู้ฯ

จากการศึกษาความคาดหวังเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา ได้แก่ ความถี่ในการเข้าใช้บริการ ระยะเวลาในการเข้าใช้บริการ ประกอบด้วย ๕ ด้าน ได้แก่ สรีระพื้นฐาน ความปลอดภัยและมั่นคง ความรัก และเป็นเจ้าของ การยกย่องของผู้อื่น และการบรรลุถึงความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงพบว่า

๑. ประชาชนคาดหวังมากในการใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อสุขภาพ แต่พฤติกรรมในการใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ฯ กลับน้อยมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะวัสดุอุปกรณ์ หรือสถานที่ในบางศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่ค่อนข้างมีปัญหา จึงอาจเป็นปัญหาหลักที่ทำให้ประชาชนไม่ค่อยไปใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ฯ

๒. ความคาดหวังเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสรีระพื้นฐาน ด้านความปลอดภัยและมั่นคง ด้านความรักและเป็นเจ้าของ ด้านการบรรลุถึงความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง และด้านการยกย่องของผู้อื่น

๓. ความคาดหวังและประเด็นที่ควรพัฒนาตามความคาดหวังเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา มีตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ความคาดหวังและประเด็นที่ควรพัฒนาตามความคาดหวังเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

หัวข้อ	ประเด็นความคาดหวัง	ประเด็นที่ควรพัฒนา
➤ ด้านสรีระพื้นฐาน	➤ ต้องการออกกำลังกายเพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง	➤ ประเมินสมรรถนะของร่างกายก่อนและหลังออกกำลังกาย ➤ จัดเตรียมสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ หรือกิจกรรมกีฬาให้หลากหลาย
➤ ด้านความปลอดภัยและมั่นคง	➤ ต้องการฟื้นฟูสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง	➤ การให้คำปรึกษาในการฟื้นฟูสร้างเสริมร่างกายให้แข็งแรง ➤ จัดเตรียมสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการฟื้นฟูร่างกายให้แข็งแรง
➤ ด้านความรัก และเป็นเจ้าของ	➤ ต้องการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และครอบครัว	➤ จัดเตรียมสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และครอบครัว ➤ จัดรายการกิจกรรมที่มีลักษณะร่วมเป็นกลุ่มคณะ
➤ ด้านการบรรลุถึงความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง	➤ ต้องการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์แบบของตนเอง	➤ จัดกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจต่างๆ
➤ ด้านการยกย่องจากผู้อื่น	➤ ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเป็นที่รู้จักของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	➤ จัดรายการกิจกรรมที่มีลักษณะร่วมเป็นกลุ่มคณะ

๔. จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการของประชาชนที่ใช้บริการ พบว่าจุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา ดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ จุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

จุดแข็ง	โอกาสในการพัฒนา
➤ ด้านผู้นำกิจกรรมนันทนาการมีความรู้ ความสามารถ และสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ	➤ ผู้นำกิจกรรมนันทนาการสามารถดูแลความปลอดภัยเพียงพอ
➤ ด้านการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับฤดูกาล โอกาส เวลา และวัฒนธรรมประเพณี และมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน	➤ การสำรวจ ติดตาม ประเมินผล และรับฟังข้อเสนอแนะและข้อร้องเรียนของการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
➤ ด้านสถานที่จัดกิจกรรมมีความเหมาะสมและปลอดภัย	➤ วัสดุอุปกรณ์อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ไม่ชำรุดเสียหาย และมีความปลอดภัย

ประเด็นที่ ๔
แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการของศูนย์การเรียนรู้ฯ

๑. เจ้าหน้าที่พลศึกษาต้องเพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ

๑) ด้านนันทนาการ อาทิเช่น การเป็นผู้นำนันทนาการ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการตามช่วงวัยและโอกาส การจัดกิจกรรมนันทนาการที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ การประเมินผล และการจัดการต่อข้อร้องเรียนของผู้ใช้บริการ

๒) ด้านกีฬา อาทิเช่น การเป็นผู้นำกีฬา การจัดกิจกรรมกีฬา การส่งเสริมกิจกรรมกีฬาตามช่วงวัยและโอกาส การจัดกิจกรรมกีฬาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ การประเมินผลและการจัดการต่อข้อร้องเรียนของผู้ใช้บริการ

๓) ด้านการสร้างเครือข่ายในการจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ โดยเครือข่ายต้องมีขึ้นในหลายระดับเพื่อส่งเสริมกีฬาให้เข้าถึงประชาชนมากขึ้น เช่น โรงเรียน เยาวชน ประชาชน ระดับจังหวัด เขต เป็นต้น

๒. การปรับปรุงหรือเตรียมการต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุ และอุปกรณ์อย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะ

๑) สถานที่ วัสดุ และอุปกรณ์พื้นฐานที่จำเป็นต้องมีหรือจัดหาที่เกี่ยวข้องกับเกมและกีฬา เช่น ฟุตบอล ตะกร้อ โยคะ ชี่จี้กรยาน ลานวิ่งเพื่อสุขภาพ

๒) สถานที่หรือพื้นที่จัดกิจกรรมทางสังคม อาทิ การจัดกีฬาเชื่อมสัมพันธ์ การสมาคมและชมรมต่างๆ และกิจกรรมตามเทศกาลพิเศษต่างๆ

๓) โปรแกรมกิจกรรมกิจกรรมทางสังคมและเทศกาลพิเศษต่างๆ

๓. การจัดให้ความรู้ด้านการออกกำลังกายกับประชาชนในพื้นที่อย่างถูกต้อง

๑) การกระตุ้นให้มีการออกกำลังกายอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

๒) การประเมินสมรรถภาพของร่างกาย

๓) การจัดค่ายพัฒนาทักษะด้านการออกกำลังกายสำหรับเยาวชน หรือการจัดกิจกรรมพัฒนานักกีฬาชุมชนสู่นักกีฬาอาชีพ

๔) การให้ความรู้ที่ถูกต้องด้านการออกกำลังกายกับประชาชนตามหลักของวิทยาศาสตร์การกีฬา

๕) การเลือกกิจกรรมออกกำลังกายที่เหมาะสมกับบุคคล

๔. การจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีรูปแบบหลากหลาย ตามความสนใจ และให้เจ้าหน้าที่พลศึกษาดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการใช้นันทนาการ ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคม

๑) การจัดกิจกรรมตามความสนใจและความถนัด เช่น วาดภาพ ปั่นงาน จัดสวน เป็นต้น

๒) การจัดกิจกรรมตามวัย เช่น มหกรรมกีฬาผู้สูงอายุ กีฬานักเรียน รำกระบอง อาสาสมัครตามช่วงวัย บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

๓) การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่หรือการใช้ ทรัพยากรที่มีในพื้นที่มาเพื่อจัดกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เช่น การเดินป่า การศึกษา ธรรมชาติ ดูนก ล่องแก่ง เต้นรอกเง็ง เป็นต้น

ประเด็นที่ ๕

สภาพทั่วไปในการจัดการศูนย์การเรียนรู้

จากข้อมูลพื้นฐานและบริบทของศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา แสดงให้เห็นว่าศูนย์การเรียนรู้ ไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง ใช้พื้นที่ร่วมกับหน่วยงานอื่น หรือการไปขอใช้พื้นที่ของ ท้องถิ่นซึ่งเป็นส่วนราชการ โดยแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ ตั้งอยู่ในส่วนที่ว่าการอำเภอ หรือเทศบาล และตั้งอยู่ในสนามกีฬาในพื้นที่นั้นๆ ทั้ง ๒ ประเภทแวดล้อมด้วยส่วน ราชการต่างๆ ถือว่าอยู่สภาพแวดล้อมที่ดี ง่ายต่อการเข้าถึงเพื่อเข้าไปใช้บริการ และเป็นสถานที่ที่เป็นที่รู้จักของคนในพื้นที่ บรรยากาศของการเข้ามาใช้บริการในศูนย์ การเรียนรู้ ที่ตั้งอยู่ในที่ว่าการมีความเป็นทางการมากกว่าการติดต่อกับศูนย์การ เรียนรู้ ที่อยู่ในสนามกีฬา การเข้าถึงในการดำเนินการต่างๆ ได้สะดวกและง่าย แต่ประเด็นที่ควรจัดให้มีหรือควรได้รับการประสานงานระหว่างส่วนกลาง คือ การขอ จัดสรรพื้นที่จัดตั้งที่ทำการศูนย์การเรียนรู้ อย่างชัดเจน เนื่องจากพบว่าปัญหา และอุปสรรคเกี่ยวกับที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่

๑. ขนาดพื้นที่ที่หลากหลาย การจัดสัดส่วนพื้นที่จัดกิจกรรมยังไม่ สามารถกำหนดได้ บางแห่งมาก บางแห่งคับแคบ

๒. ตำแหน่งที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ ไม่ชัดเจน มีการโยกย้ายบ่อย โดยเฉพาะศูนย์การเรียนรู้ ที่ตั้งอยู่ที่ว่าการอำเภอ บางแห่งต้องใช้พื้นที่ร่วมกับ หน่วยงานอื่น ทำให้ขาดความเป็นส่วนตัวหรือการจัดพื้นที่ทำกิจกรรมที่เหมาะสม

ซึ่งทั้ง ๒ ข้อนี้นำไปสู่ลักษณะอาคารที่ทำการ และจัดกิจกรรมอื่นๆ ตามมาในประเด็นนี้ กรมพลศึกษาควรได้มีการกำหนดลักษณะของศูนย์การเรียนรู้ฯ ต้นแบบขึ้น ใน ๒ ลักษณะ ได้แก่

๑. ศูนย์การเรียนรู้ฯ ต้นแบบในที่ที่ตั้งที่ชัดเจนพร้อมระบุอุปกรณ์ กิจกรรมที่สามารถจัดเตรียมได้ โดยอาจจะเริ่มในบางพื้นที่ที่ได้รับความร่วมมือก่อน แล้วค่อยขยายไปยังพื้นที่อื่นๆ ต่อไป การจัดพื้นที่นี้จำเป็นต้องอยู่ในลักษณะการบูรณาการร่วมกับพื้นที่ และคณะวิจัยเสนอแนะให้เลือกจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ในพื้นที่อยู่ในสนามกีฬาหรือใกล้เคียงกับสนามกีฬา

๒. ศูนย์การเรียนรู้ฯ ต้นแบบในลักษณะหน่วยเคลื่อนที่ ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามข้อ ๑ จำเป็นต้องกำหนดเป็นหน่วยเคลื่อนที่ โดยการพัฒนาอุปกรณ์พื้นฐาน การจัดสรรงบประมาณให้เอื้อต่อการออกดำเนินงานหรือจัดกิจกรรมนอกสถานที่ เช่น การทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย การจัดกิจกรรมนันทนาการ ในท้องถิ่นตามเทศกาล การสนับสนุนป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

ในประเด็นด้านกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ฯ พบว่า ส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมตามที่กรมพลศึกษาได้กำหนดตัวชี้วัดที่ได้ตั้งเอาไว้ ๖ โครงการ ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกดำเนินการให้ได้ครบ แต่อย่างไรก็ตามลักษณะของการดำเนินการและคุณภาพของกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นมีความแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ นั้นๆ เจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่มีความกระตือรือร้นมักจะทำกิจกรรมที่มากกว่าที่กรมพลศึกษาได้กำหนดไว้ ทั้งปริมาณและคุณภาพ ส่วนเจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่ขาดความกระตือรือร้นนั้นมักจะทำกิจกรรมเพียงแค่นี้ให้ครบตามตัวบ่งชี้ที่กรมพลศึกษาได้กำหนดไว้ ในประเด็นนี้ ควรได้มีการคัดสรรเจ้าหน้าที่พลศึกษาที่ดำเนินงานได้ดีในแต่ละปีเพื่อประกาศรางวัลต้นแบบการปฏิบัติงาน เพื่อกระตุ้นกำลังใจระหว่างกันและกัน การจัดกิจกรรมเพื่อเยี่ยมเยียนระหว่างศูนย์การเรียนรู้ฯ ในแต่ละอำเภอ หรือในกลุ่มจังหวัดเดียวกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันและการในการจัดกิจกรรมต่างๆ เนื่องจากในหลายที่ประสบความสำเร็จมักเกิดจากบุคลิกภาพและความสามารถส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่พลศึกษานั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่มีปัญหาลักษณะดังกล่าวมักจะเป็นคนที่ขาดทักษะการแสวงหาความร่วมมือจากบุคคลอื่นที่จะคอยมาช่วยทำให้งานลุล่วง ส่วนคนที่ไม่มีปัญหากับการทำงานตามตัวชี้วัดมักจะเป็นคนที่ติดต่อประสานงานและแสวงหาความร่วมมือจากผู้อื่นได้ดี นอกจากนี้ การประเมินผลการจัดกิจกรรม ส่วนใหญ่เป็นไปตามตัวชี้วัดที่กรมพลศึกษากำหนดไว้ ซึ่งก็มักจะ

เป็นกิจกรรมที่ทำประจำทุกปี และไม่ค่อยมีกิจกรรมที่มีแนวคิดใหม่ที่จะช่วยส่งเสริมการเล่นกีฬาและการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของประชาชนทั่วไป อาจเป็นได้ว่าศูนย์การเรียนรู้ฯ ต้องดำเนินการตามนโยบายของส่วนกลางที่กำหนดให้ต้องจัดกิจกรรมตามงบประมาณที่จัดสรร และจำนวน ๖ โครงการ ตามเกณฑ์การประเมินของกรมพลศึกษา ในประเด็นนี้อาจจะมีการยืดหยุ่น ๑-๒ โครงการ ซึ่งเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่พลศึกษาได้เสนอขึ้นมาเพื่อจัดตามความเหมาะสมของพื้นที่ เช่น ในพื้นที่ที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามมากที่การออกกำลังกายไม่สอดคล้องกับหลักศาสนา จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้มีผลการจัดเก็บข้อมูลหรือสถิติที่สอดคล้องกับความเป็นจริง

ประเด็นที่ ๖

การประเมินศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ฯ

จากข้อความเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปี และ ๓๖-๔๕ ปี มีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และปฏิบัติงานอยู่ในระดับอำเภอ เมื่อพิจารณาช่วงอายุแสดงให้เห็นว่ามีตั้งแต่ ๒๖-๔๕ ปี เป็นช่วงอายุที่กว้าง แต่ละครายเป็นเจ้าหน้าที่พลศึกษามาตั้งแต่เริ่มโครงการและไม่เปลี่ยนงานเลย จากการสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความประสงค์อยู่ในท้องถิ่น ไม่ต้องการโยกย้ายไปไหน ถึงแม้ว่าจะเป็นจะเป็นเพียงลูกจ้างโครงการ จากการสังเกตพบว่าเจ้าหน้าที่พลศึกษาส่วนใหญ่มีทักษะความชำนาญอื่นๆ เช่น การเป็นผู้ตัดสินกีฬาต่างๆ การจัดกิจกรรมนันทนาการในท้องถิ่น เป็นต้น จึงทำให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ ถึงแม้ค่าตอบแทนที่จำกัด และไม่มีการขึ้นค่าตอบแทนใดๆ ให้กับเจ้าหน้าที่พลศึกษาในประเด็นนี้ทางกรมพลศึกษาควรได้มีการสำรวจทักษะความสามารถพิเศษของเจ้าหน้าที่พลศึกษาเพิ่มเติม เพื่อจัดทำเป็นทำเนียบศักยภาพ และการพัฒนาไปสู่เครือข่ายในการดำเนินงานหรือการนำนโยบายต่างๆ ของกรมพลศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้ เช่น การพัฒนานักกีฬาอาชีพ การพัฒนาผู้นำนันทนาการ เป็นต้น

ในส่วนของความพร้อมของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา พบว่าภาพรวมของความพร้อมของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีความพร้อมของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ฯ สูงสุด คือด้านบุคลากรผู้ให้บริการ

รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดและการดำเนินการ ส่วนอีก ๒ ด้านที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการศึกษานี้ แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่พลศึกษาเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการจัดกิจกรรมและการให้บริการ โดยเฉพาะเป็นผู้ที่มีลักษณะบุคลิกภาพดี มีความกระตือรือร้น และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ใช้บริการ และรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรม ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในการจัดกิจกรรมหรือดำเนินการต่างๆ ดังนั้น การสร้างเสริมศักยภาพของเจ้าหน้าที่พลศึกษาจึงมีความจำเป็น เพราะจะมีส่วนผลักดันในการดำเนินงานได้ โดยเฉพาะในปัจจุบัน

๑. ทักษะการจัดเก็บข้อมูลทางสถิติ การบันทึกข้อมูลจำเป็นเพื่อกรมพลศึกษาจะได้นำไปใช้ในการวางแผนในการพัฒนากิจกรมและโครงการตามความต้องการของชุมชนและประชาชนต่อไป

๒. ทักษะการปรับปรุงการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะ/ข้อร้องเรียน

ในด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่าประเด็นที่ต้องการการพัฒนาคือความพร้อมใช้งานและความหลากหลายของวัสดุ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า เดิมศูนย์การเรียนรู้ฯ เคยมีอุปกรณ์กีฬาจำนวนมาก แต่เมื่อมีนโยบาย Sport Bank จึงได้นำอุปกรณ์ที่มีอยู่บริจาคไปยังโรงเรียนต่างๆ เพื่อรื้อรับอุปกรณ์กีฬาชุดใหม่ เพราะไม่มีที่จัดเก็บ แต่ภายหลังโครงการนี้ได้ยกเลิกไปก่อน ทำให้อุปกรณ์ที่เหลืออยู่มีน้อยมาก และไม่ได้รับใหม่ และมีข้อเสนอแนะส่วนกลางเป็นผู้จัดหาและจัดซื้ออุปกรณ์ส่งมาให้ หรืออาจจะให้จังหวัดจัดซื้อหรือจัดหาให้ได้ เพื่อลดภาระการเบิกจ่ายที่ไม่คล่องตัว เนื่องจากสถานะของเจ้าหน้าที่พลศึกษาที่เป็นเพียงลูกจ้างโครงการ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าความพร้อมของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับมาก แต่มีหนึ่งด้านที่อยู่ในระดับปานกลางคือด้านการเงินและงบประมาณ เนื่องจากสถานะของเจ้าหน้าที่พลศึกษาที่เป็นเพียงลูกจ้างโครงการตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ไม่สามารถยืมเงินทดรองจ่ายเพื่อจัดกิจกรรมได้ การจัดกิจกรรมสามารถทำได้เพียงการไปร่วม หรือบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ดังนั้น หากไม่สามารถจัดสรรงบประมาณได้ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการเข้าร่วมกิจกรรม หรือการบูรณาการ ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่พลศึกษาได้ไปร่วมกิจกรรม และกำหนดรูปแบบของการรายงานผลให้เหมาะสมต่อไป

นอกจากนี้ จากการสอบถามถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมศูนย์การเรียนรู้กีฬานันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษาจำนวน ๑๐ ข้อ พบว่า

ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงาน การเงิน และงบประมาณ
สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

โดยประเด็นแผนการดำเนินงานไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับงบประมาณ
ที่ได้รับขาดความสอดคล้องของแผนการดำเนินงานในระดับต่างๆ แผนงานล่าช้า
ขาดความต่อเนื่อง ขาดการวางแผนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งใน
แต่ละปีเจ้าหน้าที่พลศึกษาควรได้รับการทบทวนแผนการดำเนินงาน โดยส่วนกลาง
ควรได้มีการจัดประชุมเพื่อทบทวนแผนการดำเนินการและปรับให้เหมาะสมกับ
พื้นที่และทันต่อเหตุการณ์ ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับ
การเงินค่อนข้างมาก เกี่ยวกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรน้อย ไม่เพียงพอต่อการจัด
กิจกรรม งบประมาณที่ได้รับไม่เหมาะสมกับพื้นที่ดำเนินการ การเบิกจ่ายล่าช้า อาจใช้
การวางแผนร่วมกับท้องถิ่นเพื่อจัดกิจกรรมร่วมกัน การบูรณาการงบประมาณภายใน
จังหวัดเดียวกันเพื่อจัดกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้พบปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับ
อุปกรณ์ที่ใช้รายงานผล คือคอมพิวเตอร์ค่อนข้างเก่า ตกรุ่น ไม่สามารถใช้งานได้ และ
ได้ใช้ของส่วนตัว กรมพลศึกษาควรจัดหาเครื่องใหม่ทดแทนทุกๆ ๕ ปี แบบที่ใช้
รายงานไม่สอดคล้องกับข้อมูลจริง ไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการออกกำลังกาย
ได้ครบถ้วนเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดของศาสนา ขาดทักษะ
ในการรายงานข้อมูล ควรได้มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านนี้ และส่วนกลางไป
เยี่ยมเยียนพื้นที่ และจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการร่วมกัน และเปิดโอกาสให้
เจ้าหน้าที่ พลศึกษาได้มีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น

ประเด็นที่ ๗

องค์ประกอบในการสร้างศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการ ศูนย์การเรียนรู้ฯ

จากการประเมินศักยภาพและความพร้อมของการบริหารจัดการศูนย์
การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา สามารถ
สรุปได้ว่า องค์ประกอบในการสร้างศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการศูนย์
การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา ประกอบ
ไปด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดการตัวบุคคล ในองค์การ และ
การงบประมาณ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๑. องค์ประกอบที่ ๑ การวางแผน (Planning)

การจัดทำแผนปฏิบัติการต่างๆของกรมพลศึกษาที่มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ นำไปปฏิบัติโดยมีความมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดผลการดำเนินงานตามความต้องการของกรมพลศึกษา ซึ่งแผนปฏิบัติการดังกล่าวนี้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ จะมีความคิดเห็นต่อแผนปฏิบัติงานดังกล่าวอย่างไรก็ตาม และท้ายที่สุดก็จะส่งผลต่อผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ

๒. องค์ประกอบที่ ๒ การจัดองค์การ (Organizing)

การจัดวางตำแหน่งงานและสายบังคับบัญชาภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ และภายนอกศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยการจัดองค์การนี้กรมพลศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ รูปแบบของการจัดองค์การดังกล่าวนี้จะส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ ในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำสั่งตามสายบังคับบัญชา ซึ่งรูปแบบที่มีในปัจจุบันก็คือ กรมพลศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยตำแหน่ง แต่ได้มอบหมายให้ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเป็นผู้ดูแลร่วมกับหัวหน้าหน่วยราชการในอำเภอ หรือจังหวัด ซึ่งการจัดองค์การที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับสายการปฏิบัติงาน และส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์มีความยากลำบากในการปฏิบัติงาน ตัวอย่างเช่น แม้ว่าเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ จะเป็นพนักงานภายใต้การกำกับดูแลของกรมพลศึกษา แต่เนื่องจากหน่วยงานได้เข้าไปตั้งอยู่ในพื้นที่ที่อยู่ในการดูแลของหน่วยงานราชการอื่น ในบางครั้งก็อาจทำให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ เกิดความไม่แน่ใจว่าควรปฏิบัติตนอย่างไรเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ในกรณีที่คำสั่งของกรมพลศึกษากับคำสั่งของหน่วยราชการที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ตั้งอยู่มีความไม่สอดคล้องกัน ผลกระทบต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาคือ เรื่องเกี่ยวกับปัญหาการอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ฯ ตลอดจนการประสานงาน และรายงานผลการปฏิบัติงานและรายงานปัญหาต่างๆ ที่ควรได้รับการแก้ไขในโอกาสต่อไป การที่ไม่มีการจัดองค์การที่เชื่อมโยงส่งผลต่อการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ อย่างมาก

๓. องค์ประกอบที่ ๓ การจัดการตัวบุคคลในองค์การ (Staffing)

การกำหนดคุณลักษณะของบุคคลในตำแหน่งงานต่างๆ การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน การให้สวัสดิการ และการพัฒนาบุคลากร ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการทำงาน ขวัญและกำลังใจในการทำงาน และประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ ปัจจุบันพบว่า แม้ว่ากรมพลศึกษาจะได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ประจำ

ศูนย์การเรียนรู้ฯ ไว้อย่างดี แต่การคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำงานยังมีปัญหาในเรื่องของระบบอุปถัมภ์ในท้องถิ่นที่มักจะมีการฝากคนเข้าทำงานในตำแหน่งดังกล่าวซึ่งทำให้กรมพลศึกษาขาดโอกาสที่จะได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีกว่าเข้ามาทำงาน เจ้าหน้าที่บางคนยังขาดทักษะในการสร้างเครือข่ายและประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนรู้ฯ แต่อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวอาจจะแก้ไขได้โดยการที่มีระบบการพัฒนาคุณภาพของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ มีศักยภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันปัญหาที่สำคัญในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดการตัวบุคคลในศูนย์การเรียนรู้ฯ ก็คือ ตำแหน่งงานของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ ซึ่งแม้ว่าเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ ส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่มาเป็นเวลาหลายปีแล้วแต่ยังคงมีตำแหน่งเพียงลูกจ้างชั่วคราว ไม่มีสวัสดิการอื่นใดนอกเหนือจากเงินเดือนที่ได้รับ ทำให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ หลายคนรู้สึกว่ามีอาชีพที่ไม่มั่นคงจึงทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

๔. องค์ประกอบที่ ๔ การงบประมาณ (Budgeting)

การจัดสรรงบประมาณจากกรมพลศึกษาให้แก่ศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อใช้เป็น ค่าจ้างพนักงาน สวัสดิการของพนักงาน การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การศึกษา และการจัดอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แม้ว่าในปัจจุบันทางกรมพลศึกษาได้จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นจำนวนหลายร้อยล้านบาทต่อปี แต่ยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการที่จะใช้ในการทำให้ศูนย์การเรียนรู้ฯ ต่างๆ มีการดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างดีและมีคุณภาพตามที่ต้องการ

ประเด็นที่ ๘

แนวทางการสร้างศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการ ศูนย์การเรียนรู้ฯ

๑. แผนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ จะต้องมีความสอดคล้องกับลักษณะการทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ

๑) แผนปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ที่ต้องประกอบไปด้วยภารกิจที่จะต้องทำเพื่องานของกรมพลศึกษา งานของการท่องเที่ยวประจำจังหวัด และงานของส่วนราชการที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ตั้งอยู่

๒) สัดส่วนของงานตามภารกิจของหน่วยงานต่างๆ ต้องมีความเหมาะสม และมีการดำเนินการที่สอดคล้องกัน

๒. การจัดสายบังคับบัญชาภายนอกศูนย์การเรียนรู้ฯ จะต้องมีความชัดเจน

๑) กรมพลศึกษาต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และการดำรงอยู่ของศูนย์การเรียนรู้ฯ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ท้องเที่ยวประจำจังหวัด ผู้ซึ่งมีหน้าที่ดูแลศูนย์การเรียนรู้ฯ แทนกรมพลศึกษา และหน่วยงานราชการที่ซึ่งกรมพลศึกษาได้ขอใช้พื้นที่ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ

๒) ทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างกรมพลศึกษาและหน่วยงานดังกล่าว เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องเกี่ยวกับการบังคับบัญชา

๓) แจงระเบียบการปฏิบัติงานตามสายบังคับบัญชาแก่เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

๓. เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ จะต้องได้รับการพัฒนาทักษะ การติดต่อประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์การ

๑) เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ ต้องมีการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการติดต่อสื่อสารและการรับส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างศูนย์การเรียนรู้ฯ และกรมพลศึกษามีความถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

๒) เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ ต้องมีการพัฒนาการใช้เทคนิคต่างๆ ในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลหรือองค์การภายนอกต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล รวมถึงวิธีการแสวงหาความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานภายนอก การสร้างเครือข่ายเพื่อทำให้เกิดประโยชน์ต่อศูนย์การเรียนรู้ฯ ในด้านการประชาสัมพันธ์และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างราบรื่นและเกิดประสิทธิผล

๔. ศูนย์การเรียนรู้ฯ จะต้องมีการหาแหล่งเงินทุนจากภายนอกเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ

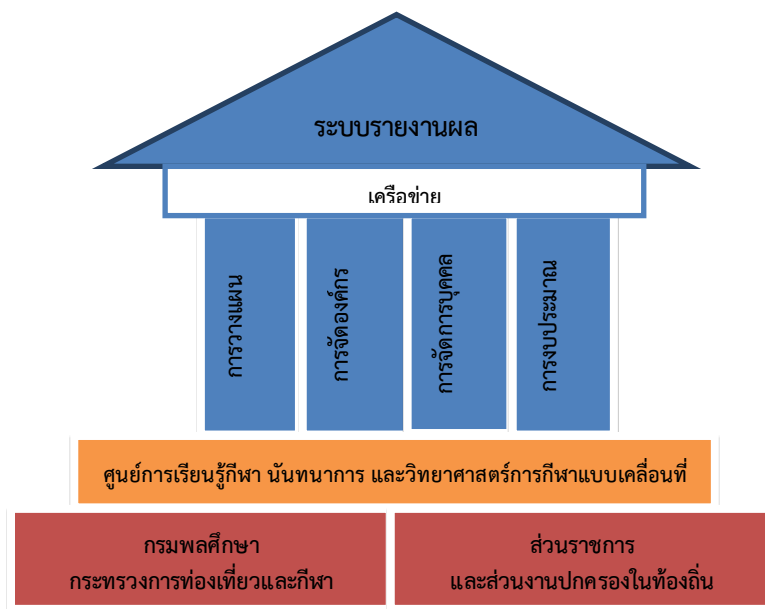
๑) เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ ต้องค้นหาว่าหน่วยงานใดในพื้นที่ที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ดูแลมีความต้องการที่จะจัดงานกีฬาและนันทนาการ

๒) เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ ต้องนำเสนอตัวเองเพื่อขอจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการให้กับหน่วยงานที่มีความต้องการแต่ยังขาดบุคลากรที่จะมาช่วยในการจัดกิจกรรม โดยหน่วยงานนั้นๆจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมทั้งหมด พร้อมทั้งจ่ายค่าตอบแทนให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้วย

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษาเขตชนบท

จากการวิเคราะห์ข้อค้นพบเกี่ยวกับพฤติกรรม ความต้องการ และความคาดหวังเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการของประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา และศักยภาพและความพร้อมของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา คณะวิจัยได้สังเคราะห์ผลและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ฯ

ศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่ตั้งอยู่เขตชนบทในที่นี่หมายถึงศูนย์การเรียนรู้ฯ ประจำจังหวัดและศูนย์การเรียนรู้ฯ ประจำอำเภอบางแห่งที่ไม่มีสถานที่ อาคารที่ชัดเจนที่สามารถรองรับบริการที่จัดเตรียมไว้ได้ เจ้าหน้าที่พลศึกษาจึงจำเป็นต้องออกไปทำกิจกรรมกีฬาและนันทนาการในพื้นที่ต่างๆนอกศูนย์การเรียนรู้ฯ ซึ่งมีรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการและวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษาเขตชนบท แสดงดังภาพที่ ๑ ดังนี้

ภาพที่ ๑ รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษาเขตชนบท

จากภาพที่ ๑ แสดงถึงองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการบริหารจัดการ ศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา เขตชนบท ประกอบด้วย

๑. การบูรณาการระหว่างกรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กับส่วนราชการและส่วนงานปกครองในท้องถิ่น

สองหน่วยงานนี้เป็นผู้กำกับการทำงานของเจ้าหน้าที่พลศึกษา โดยตรง ซึ่งถือเป็นการกำกับการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้เป็นไปตามตัวชี้วัดทั้งสอง หน่วยงานต้องมีการตกลงร่วมและกำหนดตัวชี้วัดร่วมกันในการทำงานให้กับ เจ้าหน้าที่พลศึกษา หรือศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยอาจกำหนดเป็น สัดส่วนงานในประเด็นการส่งเสริมการเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างคนในชุมชน

๒. ศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา แบบเคลื่อนที่

ศูนย์การเรียนรู้ฯ ในเขตชนบทแม้ว่าจะมีสถานที่ตั้ง อาคารที่ชัดเจน แต่มีพื้นที่คับแคบจึงไม่สะดวกที่จะใช้ในการจัดเตรียมกิจกรรมเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา แม้ว่ารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ฯ ทั้งแบบ เขตเมือง และแบบเขตชนบทจะมีความคล้ายคลึงกัน กล่าว คือ เจ้าของสถานที่อาจเป็นกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หรือส่วนราชการและส่วนงานปกครองในท้องถิ่น โดยอาคารและสถานที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการและส่วนงานปกครองในท้องถิ่น ในส่วนวัสดุอุปกรณ์ การจัดกิจกรรมให้เป็นความรับผิดชอบของกรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แต่รูปแบบของการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ฯ เขตชนบท ส่วนใหญ่จะจัดขึ้นนอกสถานที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ฯ ดังนั้นอุปกรณ์ต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่พลศึกษานำมาจากศูนย์การเรียนรู้ฯ ไปใช้ข้างนอกอาจเป็นเพียงอุปกรณ์ที่สะดวกในการขนย้าย ดังนั้นกิจกรรมบางประเภทอาจจะต้องพึ่งพาอาศัยจากหน่วยงานอื่น หรืออาจจะต้องประยุกต์ใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ให้สามารถจัดกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม

๓. องค์ประกอบสำคัญของ การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬานันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา

โดยมีสาระสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์ประกอบการจัดการตัวบุคคลในองค์การ และการงบประมาณ ต้องมีกำหนดกรอบให้สอดคล้องกับการดำเนินการต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในศูนย์การเรียนรู้ฯ ซึ่งเปลี่ยนจากเดิมที่มีลักษณะเหมือนกันในทุกศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้มีลักษณะที่ยืดหยุ่นมากขึ้นตามกิจกรรม ประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาคือ คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่พลศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ฯ เขตชนบท เนื่องจากการจัดกิจกรรมมักจะอยู่นอกสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้อาจไม่พร้อมเหมือนกับการจัดกิจกรรมในสถานที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ฯ ดังนั้นเจ้าหน้าที่พลศึกษาต้องมีความสามารถในการประยุกต์ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ให้สามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ต้องมีความสามารถในการดำเนินการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ได้เป็นอย่างดี

๔. การเสริมสร้างเครือข่าย

เนื่องด้วยข้อจำกัดในด้านงบประมาณ บุคลากรศูนย์การเรียนรู้ฯ จำเป็นมีการเสริมสร้างเครือข่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ เจ้าหน้าที่พลศึกษาต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านนี้เป็นพิเศษ ในสภาพความเป็นจริงที่ค้นพบว่าเจ้าหน้าที่พลศึกษาที่มีความสามารถในการเสริมสร้างเครือข่ายจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการขยายเป็นวงกว้าง และมีประสิทธิภาพสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ เขตชนบท การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากธรรมชาติของผู้คนที่อยู่อาศัยในเขตชนบทจะมีความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดสนิทสนมกันมากกว่าคนที่อยู่อาศัยในเขตเมือง การเป็นมิตรที่ดีต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่พลศึกษากับชาวบ้านจะทำให้การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นไปอย่างราบรื่น และการที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ จะชักชวนให้ชาวบ้านร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ก็จะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

๕. ระบบรายงานผล

ศูนย์การเรียนรู้ฯ แต่ละแห่งถือเป็นส่วนหน้าที่ประชาชนเข้าถึง และเข้ามาติดต่อ หากพัฒนาระบบรายงานผลต่างๆ การเก็บรวบรวมข้อมูลเข้าไปยังส่วนกลาง เพื่อประมวลและวิเคราะห์การจัดกิจกรรม ตลอดจนใช้เป็นแนวทาง ในการวางแผนการทำงานในอนาคตได้ ลักษณะของข้อมูลที่ควรเก็บรวบรวมนอกจากข้อมูลของโครงการที่จะต้องส่งแล้ว ยังต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ ของประชาชนทั้งที่มาใช้บริการและไม่ได้มาใช้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะการบริการของศูนย์การเรียนรู้ฯ แบบเคลื่อนที่มีโอกาสได้รับข้อมูลจากภายนอกมากกว่าศูนย์การเรียนรู้ฯ แบบถาวร ดังนั้นข้อมูลจึงมีความหลากหลาย และครอบคลุมกลุ่มประชาชนที่หลากหลาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลเหล่านี้เก็บไว้เป็นฐานข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพของคนไทย โดยอาจพัฒนาการเก็บรวบรวมข้อมูลและรายงานผลผ่าน application ต่างๆ หรือโปรแกรมที่ได้รับการออกแบบขึ้นมาโดยเฉพาะ

สรุปภาพรวมและข้อเสนอแนะ

สรุปภาพรวม

องค์ประกอบสำคัญรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้กีฬานันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษาเขตชนบท ได้แก่

๑. การบูรณาการระหว่างกรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬากับส่วนราชการและส่วนงานปกครองในท้องถิ่น
๒. รูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่ประกอบด้วย ศูนย์การเรียนรู้ฯ แบบถาวร กับศูนย์การเรียนรู้ฯ แบบเคลื่อนที่
๓. องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดการตัวบุคคลในองค์กร และการงบประมาณ
๔. การเสริมสร้างเครือข่าย โดยเน้นการทำงานแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานต่างๆ
๕. การรายงานผล โดยเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างฐานข้อมูลพฤติกรรมสุขของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายของรัฐในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้กีฬานันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา โดยเฉพาะด้านการกำหนดให้การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้กีฬานันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาให้เป็นวาระที่สำคัญที่จะต้องริบดำเนิการให้สอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของประเทศโดยรวม โดยยึดหลักการของการพัฒนาแบบบูรณาการองค์ประกอบที่สำคัญของศูนย์การเรียนรู้กีฬานันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาไปพร้อมๆกันอย่างเป็นระบบที่ชัดเจนและตรวจสอบได้

๑.๒ กำหนดมาตรการการดำเนินงานตามนโยบายที่มีผลบังคับตามกฎหมาย ที่ทำให้ได้ผลลัพธ์คือการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้กีฬานันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา ของประเทศที่สามารถดึงดูดประชาชนให้มาสนใจการออกกำลังกายและการดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบของการส่งเสริมสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและสร้างความผาสุกให้เกิดขึ้น

๒. ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

๒.๑ รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการเร่งพัฒนาศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา ให้มีมาตรฐานในทุกองค์ประกอบตามความเชี่ยวชาญและความพร้อมของหน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ

๒.๒ รัฐส่วนกลางควรจัดทำฐานข้อมูลด้านการทำกิจกรรมกีฬา และนันทนาการ ที่มีเนื้อหา รูปแบบและช่องทางการนำเสนอตามแนวโน้มของพฤติกรรมของประชาชนโดยทั่วไป ที่สามารถเข้าถึงและเข้าใจง่าย และสร้างแรงจูงใจในการออกกำลังกายของประชาชน

๒.๓ รัฐควรสนับสนุนให้ภาคเอกชนร่วมมือกันจัดทำฐานข้อมูลด้านการทำกิจกรรมกีฬาและนันทนาการที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้นในลักษณะที่เป็นกิจกรรมเชิงสุขภาพออนไลน์ เชื่อมโยงระบบบริการต่างๆด้านการเรียนรู้กีฬานันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา ทางเว็บไซต์ ที่มีเนื้อหา รูปแบบและช่องทางที่สะดวกและรวดเร็ว

๒.๔ หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา สามารถนำรูปแบบการพัฒนาจากผลการวิจัยนี้ ไปปรับใช้ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา ประเภทอื่นๆให้มีศักยภาพที่โดดเด่นเหนือกว่าศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา ของประเทศอื่นๆ

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กรมพลศึกษาสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนพัฒนาศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษา

๒. กรมพลศึกษาสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการทำงานศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในสังกัดกรมพลศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (๒๕๕๔). **แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙)**. กรุงเทพฯ: สำนักแผนงาน การกีฬาแห่งประเทศไทย
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (๒๕๔๓). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- สถาบันพัฒนาบุคลากรการพลศึกษาและการกีฬา. (๒๕๕๗). **รายงานการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้กีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๗**. เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี**. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- Yamane, Taro.1973. **Statistics: An Introductory Analysis**. Third edition. Newyork: Harper and Row publication.

คณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

นายนเร เหล่าวิชา	อธิบดีกรมพลศึกษา
นางสาวดารณี ลิขิตวรศักดิ์	ผู้อำนวยการสำนักนันทนาการ รักษาราชการแทนรองอธิบดีกรมพลศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.ฤาเดช เกิดวิชัย	อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นางรุ่งอรุณ เขียวพุ่มพวง	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริม และพัฒนานันทนาการ

คณะผู้วิจัย

นางพัชรา เทียมเพ็ชร	นักพัฒนาการกีฬาชำนาญการพิเศษ
นางสาวปจวรีย์ บุตรกินรี	นักพัฒนาการกีฬาชำนาญการพิเศษ
นายอดุลยชาติ ชันธมะ	นักพัฒนาการกีฬาชำนาญการพิเศษ
นางสาวมณฑินี มีสมบุรณ์	นักพัฒนาการกีฬาปฏิบัติการ
นางสาวกฤตกัญญา คชรินทร์	นักพัฒนาการกีฬาปฏิบัติการ
นางสาวนิรมล บุญนาค	นักจัดการงานทั่วไป
ดร.รัตนา ปานเรียนแสน	วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.กึ่งกนก เสาวภาวงศ์	คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.รชดา เครือติวาท	สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ บางแสง	สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์กัณฑ์พงษ์ ปราบสงบ	วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
นางสาวโชติกา ศัลยพงษ์	บุคลากรสนับสนุน
นางสาวธัญญาลักษณ์ สาระจันทร์	เจ้าหน้าที่ประสานงาน